

GAIÁS
CIDADE DA
CULTURA

XUNTA
DE GALICIA

g a l i a
t o d o
o q u e
i m o s
s e r
r a
f u t u r o
n a

EXPOSICIÓN
14.07.21 – 09.01.22

Museo Centro Gaiás
cidadedacultura.gal

Xacobeo 21-22

Coa ollada no porvir

Como imaxinas a Galicia Futura? Esta exposición sae á procura de respostas a esta pregunta a través dun suxestivo diálogo entre arte e ciencia, entre tecnoloxía e creatividade.

GALICIA FUTURA Todo o que imos ser

Exposición
14 xullo 2021 —
9 xaneiro 2022

Cidade da
Cultura de Galicia
Museo Centro
Gaiás, andar 1

A mostra toma o pulso do presente para propoñer un percorrido por fitos e ideas innovadoras que xa están a marcar os vieiros do porvir da nosa comunidade en diferentes campos. Explora así un futuro desexado e posible, partindo do traballo que están a desenvolver a día de hoxe diferentes profesionais e grupos de vangarda.

Galicia Futura afonda tamén no noso pasado para identificar comportamentos e procesos que constrúen o futuro, poñendo o acento nunha escolma de pezas destacadas que representaron no seu momento un pulo decidido cara ao futuro en diversos eidos.

Amosar o que se está a facer desde distintas áreas do coñecemento, facer visible como as conexións entre os diferentes campos do saber nos permiten comprender a súa progresión, e procurar as claves e

estratexias que están a configurar o porvir de Galicia son os obxectivos dunha mostra viva, que quere transcender as paredes do Museo Gaiás e impulsar procesos creativos propios. Por iso, exhibiranse pezas artísticas creadas especificamente para este proxecto por destacados nomes das artes plásticas, as letras, o audiovisual, a ciencia, a escena, o deseño ou a música galega, que contribuirán á visión diversa e coral que tenta ofrecer a exposición.

Comisariada por Deborah García Bello e Miguel Ángel Cajigal Vera, *Galicia Futura* é o terceiro gran proxecto expositivo da Xunta de Galicia na Cidade da Cultura con motivo do Xacobeo 21·22 e pecha o ciclo iniciado con *Galicia, un relato no mundo* e *Galicia, de Nós a nós*.

**Un diálogo
entre arte,
ciencia, talento e
creatividade**

**Unha
exposición viva,
que sae máis
alá do museo**

**Unha mostra
colectiva:
cincuenta artistas
e científicos
imaxinan o porvir**

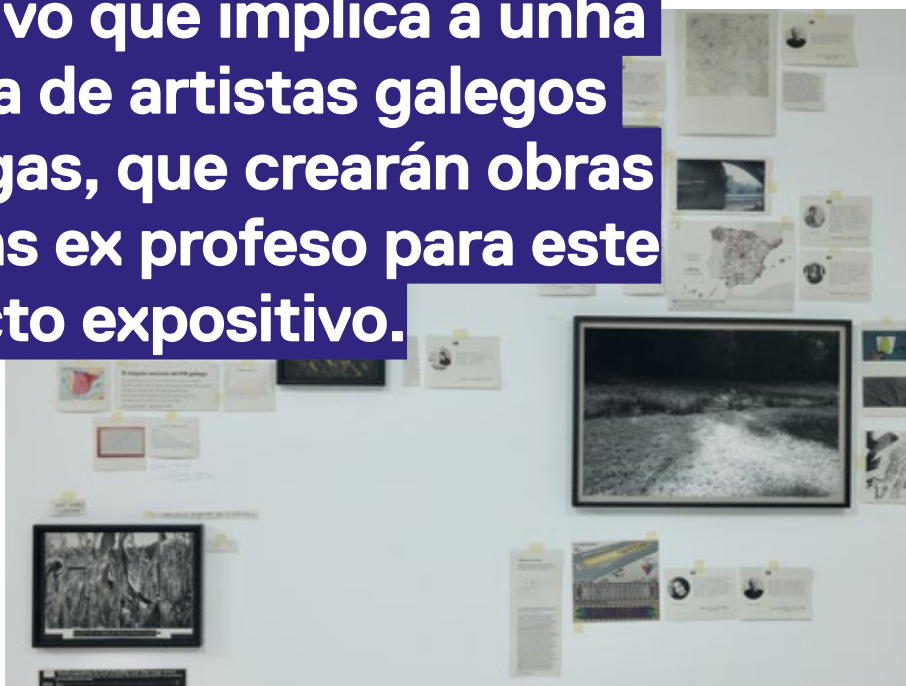
**Un impulso
aos procesos
creativos: coa
implicación dunha
vintena de artistas
de Galicia**

**Un escaparate da
innovación galega
en todos os eidos,
desde a enxeñaría
ás artes plásticas**

Un espazo de creación

Damián Ucieda
'Edificios', Marta
Pazos 'Campo
de figos', Manuel
Vázquez

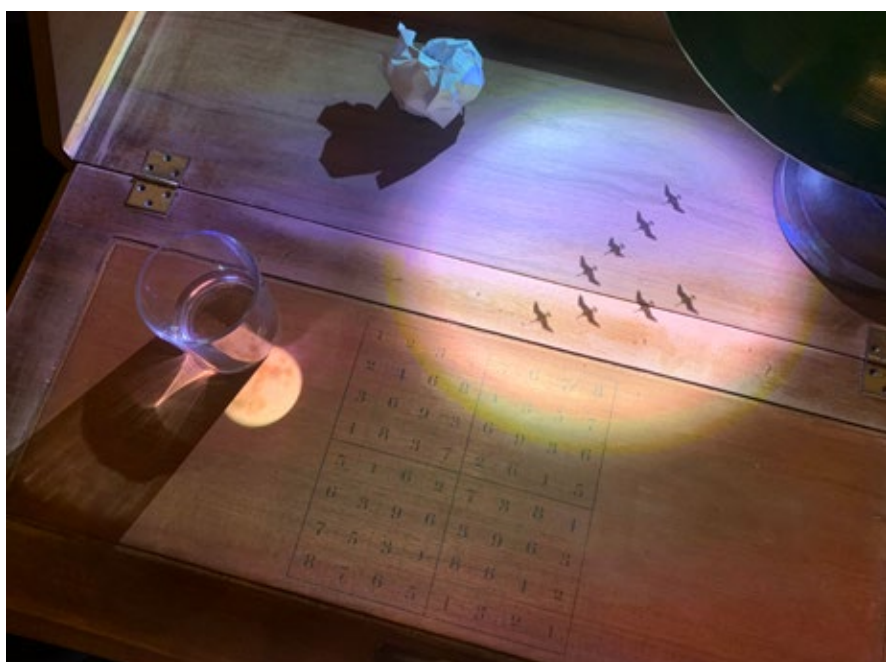
***Galicia Futura* é unha exposición que sae máis alá do Museo, un proxecto colectivo que implica a unha vintena de artistas galegos e galegas, que crearán obras inéditas ex profeso para este proxecto expositivo.**

PEZAS INÉDITAS:

Travesía, de Rubén Ramos Balsa

A través da arte hipertecnolóxica do creador galego afincado en Singapur Rubén Ramos Balsa, o público verá unha peza que desafia a mente e a lóxica. Inspirada no Camiño de Santiago e na paisaxe galega, unha peza de mobiliario vello – metáfora do patrimonio e da herdanza– contén a imaxe de Galicia e os seus sons. As microproxeccións do artista simulan toda unha paisaxe imaxinaria, que voa sobre a superficie do moble e latexa no seu interior.

PEZAS INÉDITAS:

Galicia futura, de Oliver Laxe

Reflexión artística dun dos creadores máis salientables da Galicia actual, e dos máis recoñecibles no exterior, sobre a espiritualidade e o valor simbólico do patrimonio cultural en relación co medio natural e a paisaxe. A estrea dunha peza de encarga a Oliver Laxe é un dos puntos de inflexión que subliñan o compromiso da exposición coa creación e o futuro.

Campo de figos, de Marta Pazos

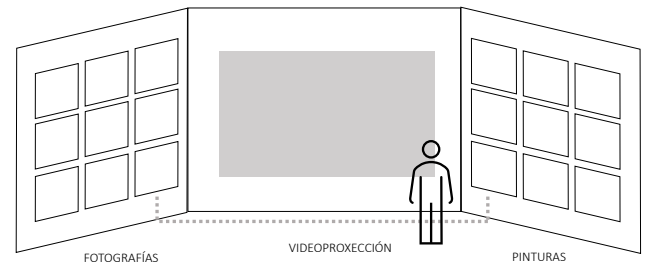
A polifacética Marta Pazos é dramaturga, directora de escena, actriz, artista e directora da compañía Voadora, ademais dunha das figuras máis brillantes da vangarda creativa española do momento. En *Galicia Futura* estaremos unha peza artística envolvente deseñada por ela, que supón o seu regreso á creación contemporánea e na que reflexiona sobre conceptos de identidade, feminismo e futuro, nun espazo pensado para mergullar ao público nun poderoso imaxinario creativo.

PEZAS INÉDITAS:

Territorio que mutas

Juan Lesta, Vítor Mejuto
e Damián Ucieda

Espazo envolvente que mestura tres artes: vídeo, fotografía e pintura, con tres destacados creadores galegos. Este recanto da exposición fará un percorrido por nove exemplos de intervencións de arquitectura e paisaxe para entender a construción da paisaxe futura en Galicia.

Os nove exemplos serán filmados en cinema de alta definición por Juan Lesta, fotografados por Damián Ucieda e retratados na pintura esquemática de Vítor Mejuto, en pezas creadas especificamente para a exposición.

Constelación Maruja que muta noutras: Neuronas a ceo aberto

Proxecto
audiovisual de
Estíbaliz Espinosa e
Lucía Estévez

O diálogo entre pasado, presente e futuro nun audiovisual creado para a exposición, gravado no observatorio de Trevinca. Estará dirixido por Lucía Estévez, realizadora emerxente do panorama audiovisual galego, con textos da poeta Estíbaliz Espinosa –creados para a exposición e inspirados nas cabezas de mulleres andróxinas creadas por Maruja Mallo e na relación entre o futuro e a exploración espacial–, e o asesoramento científico de Carlos Salgado, director do Instituto Galego de Física de Altas Enerxías (IGFAE).

PEZAS INÉDITAS:

Mapa conceptual da literatura galega contemporánea, de AldaoLado

Peza audiovisual creada ad hoc por Costa, María Lado e Lucía Aldao (Aldaolado), con ilustracións de Giovanna Lopalco, para trazar a evolución da palabra e a voz literaria en Galicia e os camiños que abre no futuro. Esta peza prolongarase fóra da exposición a través da conta de Instagram @LiteraturaFutura, na que intervirán os e as escritoras que definiron, medio paso por diante, a literatura do noso tempo.

Jukebox de música galega, de Wöyza

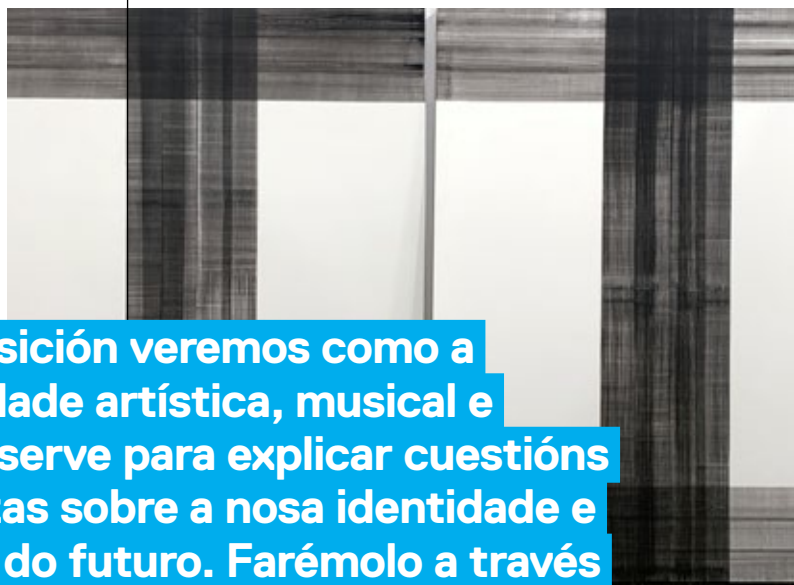
Selección de música galega, realizada co asesoramento da rapeira Sofía (Wöyza) Trigo Piñeiro, que presentará un “fio musical” para a Galicia Futura que presenta a mostra, e que calquera persoa visitante poderá reproducir nos seus dispositivos móbiles activándoa a través dun código QR.

Nomes como Xulia Pisón, Xan Sabarís, Clara Cerviño, Noemí Chantada, María Núñez, Bosco Caride ou Manuel Marcos Martínez completan os e as artistas que exhibirán obras inéditas en *Galicia futura*

Presente e futuro das artes plásticas galegas

Manuel Eirís, Rosendo Cid,
Álvaro Negro, Mónica Alonso

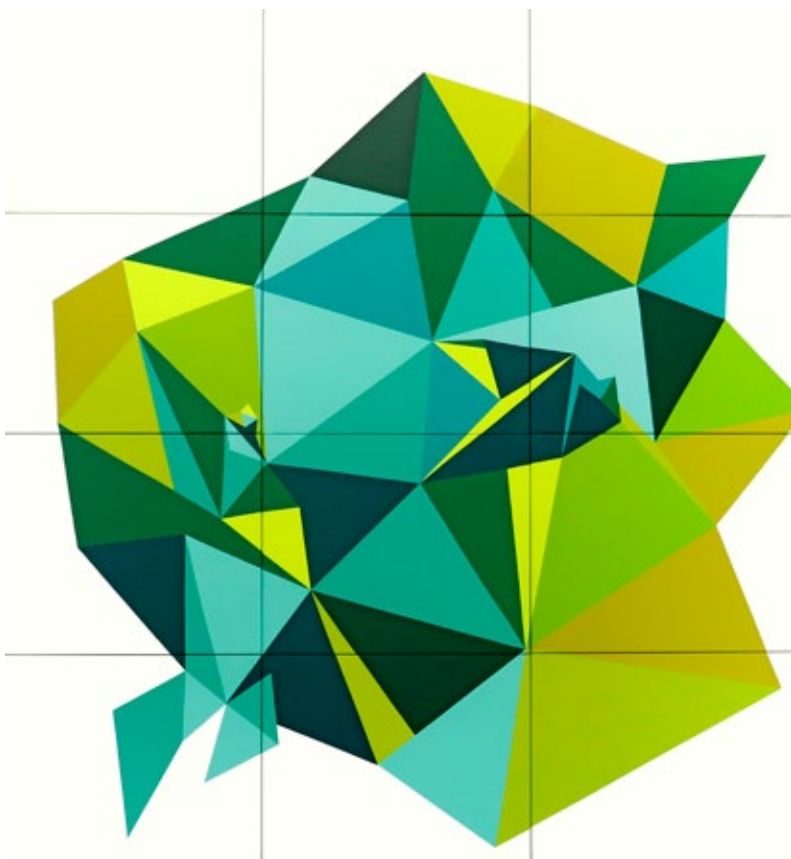

Na exposición veremos como a creatividade artística, musical e literaria serve para explicar cuestións complexas sobre a nosa identidade e os retos do futuro. Farémolo a través dunha escolma de obras de destacados creadores contemporáneos do panorama galego que estarán presentes ao longo de toda a exposición. Maruja Mallo, Caxigueiro, Chelo Matesanz, Ángela de la Cruz, Álvaro Negro, Vítor Mejuto, Christian García Bello, Jesús Madriñán, Urbano Lugrís, Verónica Moar ou Antonio Murado son só algúns dos nomes presentes na mostra.

Obras e artistas presentes na mostra

Vítor Mejuto	2019	<i>Fontán</i>
Maruja Mallo	1929	<i>Guía postal de Lugo</i>
Tatiana Medal	2001	<i>Sen título</i>
Mónica Alonso	1997	<i>Adosados 3</i>
Caxigueiro	2006	<i>O rapto da paisaxe</i>
Chelo Matesanz	2007	<i>Peliqueiros</i>
Luis Seoane	1969	<i>Ramo vermello</i> (Cerámica de Sargadelos)
Ángela de la Cruz	2002	<i>Loose fit</i>
Manuel Eirís	2014	<i>Azul lluvia</i>
Álvaro Negro	2018	<i>S/t (retablo blanco, axis negro)</i>
Christian García Bello	2018	<i>Grime e Como tizón quemado</i>
Tamara Feijoo	2021	<i>Hortus conclusus (prasio)</i>
Kiko Pérez	2019	<i>Sin Título (KP.19.12)</i>
Maruja Mallo	1946	<i>Cabeza de muller negra</i>
Maruja Mallo	1939	<i>Canto de las espigas</i>
Jesús Madriñán	2019	<i>s/T (La pareja del año), serie Dopo Roma</i>
Urbano Lugrís	1961	<i>Paisaxe metafísica</i>
Antonio Murado	1999	<i>Paisaxe</i>
Verónica Moar	2019	<i>Peza da colección Lítica</i>
Rosendo Cid.	2010	<i>Esculturas de andar por casa</i>

Vítor Mejuto, *Fontán*

O matemático e xeógrafo Domingo Fontán creou en 1834 o primeiro mapa físico realizado en España con medicións matemáticas: a Carta Xeométrica de Galicia. Supuxo un avance tan importante que a maioría das comunicacións galegas se trazaron ata finais do século XX usándoa como referencia. Hoxe traémola ao futuro como cartel de benvinda a «Galicia Futura» a través do Fontán de Vítor Mejuto. É toda unha declaración de intencións.

Chelo Matesanz, Peliqueiros

A tradición é o noso principal valor diferencial. Costumes tan ancestrais como un dos entroidos máis antigos do mundo convértense en iconas pop, representativas do noso rico futuro, que non deixa de dialogar co pasado. Coñecémonos e recoñecémonos nas nosas tradicións, que son modernas hoxe como o foron onte. A identidade cultural é nosa mellor etiqueta de calidade.

Maruja Mallo, Canto de las espigas

O futuro está nas raíces. Nos anos 30, cando Maruja Mallo creou no seu exilio arxentino a súa serie sobre a “Religión del Trabajo”, puxo o sector primario no centro da súa creación. Converteu os traballos do mar e do campo en iconas, case como imaxes de altar. Esa relación entre a modernidade de Mallo e a agricultura ou a pesca fai dela, con case un século de antelación, unha observadora do futuro ao entender que neses sectores non só está parte da nosa identidade, senón tamén unha parte clave do noso benestar.

Caxigueiro, O rapto da paisaxe

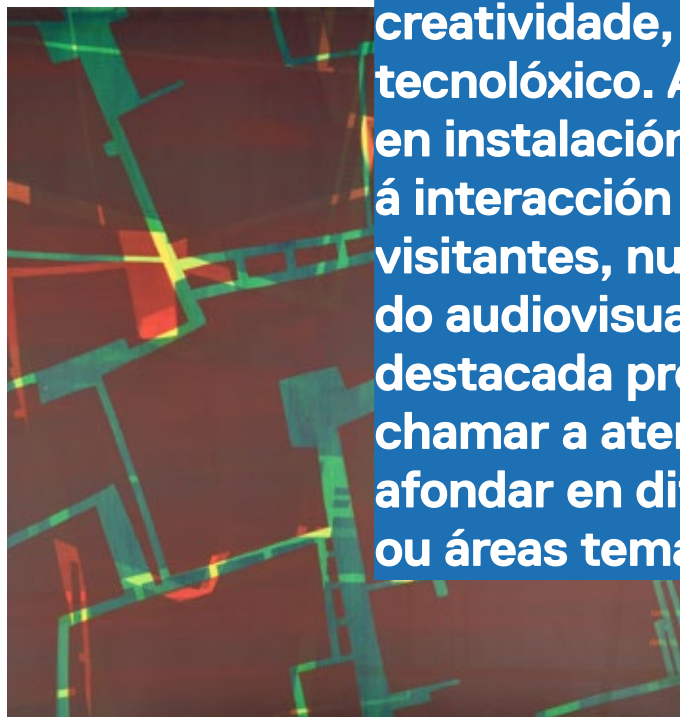
Como será a paisaxe habitada do futuro? A dispersión poboacional forma parte do noso patrimonio cultural máis íntimo, á vez que é un dos nosos grandes retos como sociedade. O chan galego, como infinita paisaxe habitada, onde calquera recuncho alberga un domicilio, é o noso tapete de xogos no futuro. Facer compatible esa dispersión coa calidade de vida propia do noso tempo é un dos grandes retos sobre a mesa en practicamente todos os ámbitos, dende a educación ata as telecomunicacións.

Dialogando entre arte, ciencia e tecnoloxía

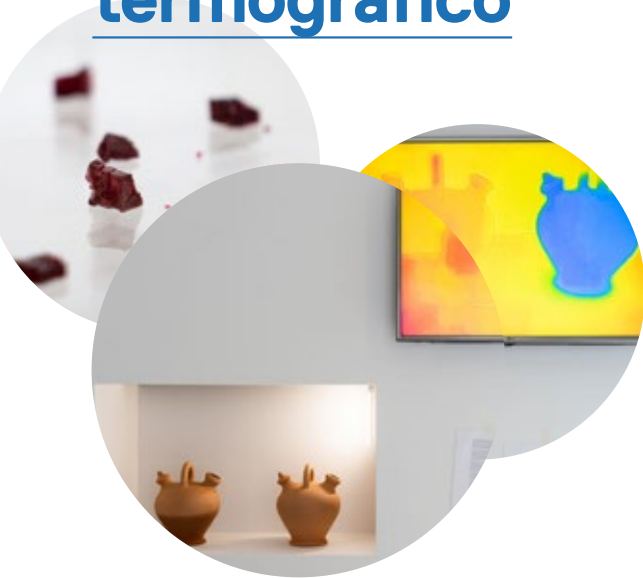
Robot gradient, cerámicas 3D,
Tatiana Medal

***Galicia Futura* emprega un formato e linguaxe expositiva innovadora na que é constante o diálogo entre ciencia e arte, entre creatividade, talento e avance tecnolóxico. A mostra apóiase en instalacións que convidan á interacción das persoas visitantes, nun importante peso do audiovisual e en pezas de destacada presenza visual para chamar a atención do público e afondar en diferentes conceptos ou áreas temáticas.**

Sólido barocalórico e botixo termográfico

Un dos procesos que máis enerxía consume é a xeración de frío. As estratexias de xeración de frío que usamos hoxe dependen de gases cun alto impacto medioambiental. Pero en Galicia desenvolveuse o que podería ser un cambio de paradigma nesta área de coñecemento, unha xeración de novos materiais sólidos refrixerantes: as “perovskiñas”. Son sólidos barocalóricos que por aplicación de presión sofren cambios de temperatura. Para entender o funcionamento destes procesos instaláranse dous dispositivos para captar as variacións de calor en dous ítems, un tradicional (botixo) e outro en proceso de investigación (superficie refrixerante de perovskiña). Ambos réxense polos mesmos procesos termodinámicos.

O público poderá comprobar como, sorprendentemente, un obxecto tradicional coma o botixo é un exemplo avanzado de sustentabilidade e poderá accionar co seu propio peso unha báscula con pistóns recheos de perovskiña, comprobando a través dun sensor térmico o proceso de arrefriamento.

Falando coas máquinas

A comunicación directa entre as persoas e as máquinas é un dos grandes retos do futuro. Esta instalación, formada por un pequeno conxunto de paneis e pantallas definen o concepto de *parser* e amosan os seus usos partindo do proxecto FASTPARSE de análise rápida da linguaxe natural, dirixido por Carlos Gómez-Rodríguez da Universidade da Coruña, que supón un avance na procura de que as máquinas poidan comprender a comunicación humana.

Neuroimaxe e intelixencia artificial para a saúde

A exposición recrea, a través dunha peza audiovisual co emprego de sensores de presenza, a diferenza de percepción entre un cerebro normal e un cerebro patolóxico, explicando como a tecnoloxía de intelixencia artificial desenvolvida por Qubitech (empresa galega pioneira no software de neuroimaxe) serve para a amplificación e diagnose prematura de doenzas como Alzheimer, Párkinson e Epilepsia.

Coche autónomo*

Galicia acadou un fito histórico a través do Centro Tecnolóxico da Automoción de Galicia (CTAG) e da factoría de PSA Citroën de Vigo: o primeiro traxecto dun coche autónomo feito en España. Este vehículo estará presente na exposición como exemplo dunha das tecnoloxías que máis asociamos co concepto de futuro e do emprendemento en Galicia.

Robots que coidan das persoas*

Un dos campos chave nos que a robótica aportará máis valor no futuro da humanidade é o campo dos coidados, tanto para doentes como para os nosos maiores. Galicia é pioneira na robótica asistencial, a través do proxecto NETA V3A, que nos permitirá explicar como a tecnoloxía de vangarda permite acompañar os desequilibrios demográficos.

Helicópteros autónomos mirando por Galicia

Outra peza destacada da exposición será o UAV LUA, unha aeronave non tripulada, ou helicóptero autónomo, pioneiro na loita contra incendios e na atención sanitaria no Camiño de Santiago. Exemplo de tecnoloxía punta desenvolvida en Galicia, o papel destes dispositivos é clave para paliar a dispersión xeográfica, como explicará a exposición a través dunha creación infográfica do prestixioso experto en visualización de datos Xan Sabarís.

(*): Pezas exhibidas no andar 0 do Museo Centro Gaiás

Liderado en nano- farmacoloxía

A investigación galega lidera a nivel internacional o desenvolvemento de nanosistemas de liberación controlada e dirixidos a medicamentos, desenvolvendo vacinas innovadoras contra enfermidades desafiante (VIH, cancro) mediante nanopartículas, nanofármacos capaces de acceder a obxectivos non dispoñibles ata agora no cancro e novos mecanismos de detección. Daremos a coñecer estes avances ao público dun xeito divulgativo a través dunha produción artística exclusiva a cargo da recoñecida ilustradora e grafiteira Xulia Pisón.

Xenómica de vangarda

O grupo de filoxenómica do CINBIO (Universidade de Vigo) é referencia internacional en estudos de xenoma a partir dos seus avances no estudo do mexillón galego, mentres o grupo de investigación liderado por Anxo Carracedo é líder mundial en xenética forense e poboacións e xenómica comparada. Divulgaremos a importancia deste campo a través da presenza na exposición dun dispositivo de electroforese e dunha montaxe expositiva didáctica que inclúe a intervención da ilustradora científica Clara Cerviño.

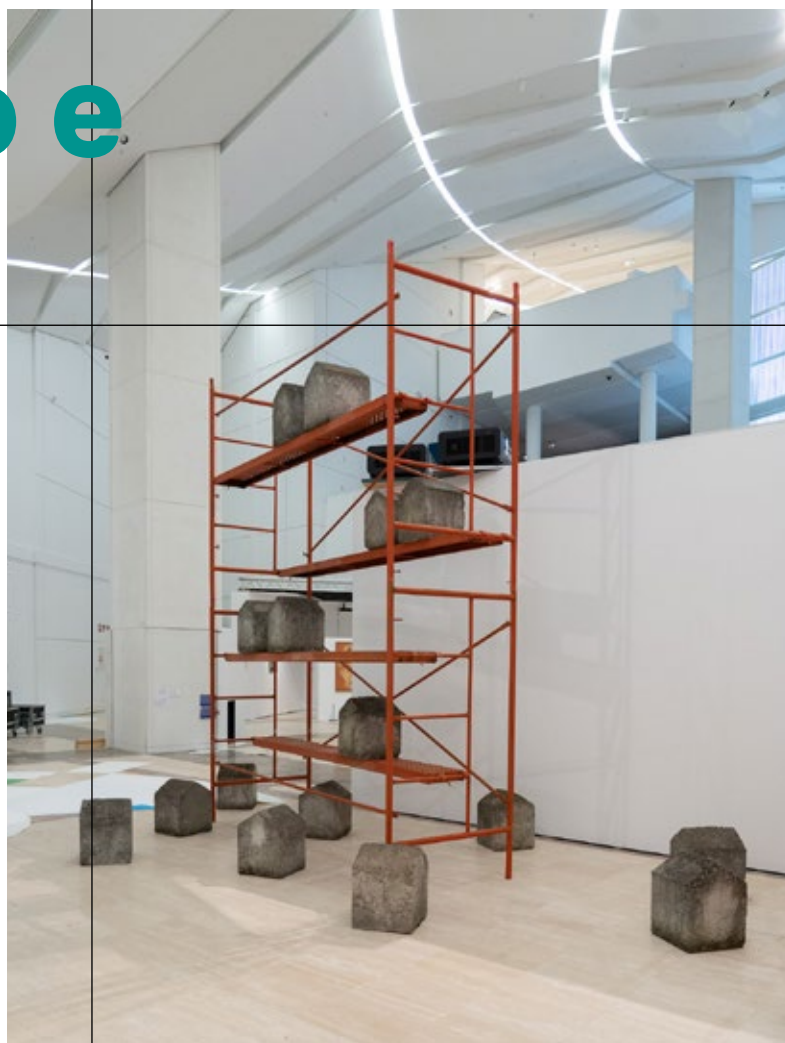

Novos materiais

Os saltos cara o futuro na historia adoitan vir coas innovacións nos materiais. A exposición inclúe tres exemplos destacados:

- Os formigóns dos proxectos biovalvo, (a partir de restos de mexillón) e straduravius (a partir de polímeros) realizados pola UDC CITEEC
 - Madeiras técnicas que converten residuos en recursos para a fabricación de taboleiros
 - Impresión 3D de cerámicas
-

Deseño expositivo e montaxe

A exposición organízase —tanto no seu relato como na súa distribución física— a través de “pasos”, que representan tanto as distintas temáticas tratadas como a viaxe das persoas visitantes que percorren o relato da mostra. Nas transicións entre estes pasos ou seccións, atópanse as pezas denominadas “Pórtico”, que relacionan diferentes eidos dentro da exposición.

A Oficina Técnica da Fundación Cidade da Cultura é a encargada do deseño da montaxe, mentres que o deseño dos elementos gráficos da mostra, así como do seu catálogo, corre a cargo da axencia Costa Comunicación.

Ao igual que a exposición, a montaxe de *Galicia Futura* responde a unha mirada caleidoscópica, cunha mancha de aproximacións á realidade de Galicia como un organismo pluricelular. O círculo, a ágora, a xeometría ou o átomo son conceptos que artellan a distribución, marcada pola heteroxeneidade das obras e dos materiais e pola interacción entre os diferentes elementos.

A montaxe procura o diálogo coa composición gráfica e incorpora espazos audiovisuais como o ‘Foro do Futuro’, que convida ás persoas visitantes a mergullarse na idea do futuro de Galicia, dándolle voz aos seus cidadáns e cidadás.

Comisariado e equipo

Deborah García Bello

@deborahciencia

Deborah García Bello é química e divulgadora científica. Investiga ciencia de materiais aplicados á arte contemporánea no Centro de Investigacións Científicas Avanzadas (CICA) da Universidade da Coruña. Traballa como divulgadora científica e cultural en diversos medios de comunicación: Televisión Española (*Órbita Laika* e *La hora de la 1*), *La Sexta* (*Más Vale Tarde*), Televisión de Galicia (*Quen anda aí?* e *Aquelando*), Radio Nacional (autora de *Azul Ultramar* en *La Radio Tiene Ojos*) e Radio Galega (*Galicia por diante* e *Efervescencia*). É autora da columna semanal *Ciencia Aparte* en *El Muro* de *La Sexta*. Forma parte do equipo de formación e transferencia científica dos laboratorios do grupo L'Oréal: La Roche Posay e L'Oréal París. É profesora do Máster en Cultura Científica da Universidade do País Vasco e da Universidade Pública de Navarra e do Máster en Educación en Museos e Espazos Culturais da Universidade Europea Miguel de Cervantes. Dirixe as xornadas *Ciencia & Arte* de Bilbao para o Museo Guggenheim, a Biblioteca Bidebarrieta e a Cátedra de Cultura Científica da UPV. Autora dos libros *Todo es cuestión de química*, *Que se le van las vitaminas* e *No tocar* na Editorial Paidós, e do poemario *Megalomanía* na Editorial Vitruvio. Recibiu numerosos premios pola súa actividade divulgadora, coma o Premio Bitácoras, o Premio Prisma e o Premio Tesla, entre outros. Recentemente foi elixida por LinkedIn coma a *Top Voices Edición Salud 2020* pola súa cobertura científica na pandemia de COVID-19.

Miguel Ángel Cajigal Vera

@elbarroquista

Historiador da arte e divulgador cultural. Forma parte do equipo educativo da Fundación Cidade da Cultura. Dirixe o Máster en Educación en Museos y Espacios Culturales da Universidad Miguel de Cervantes. É membro do Consello Internacional de Monumentos e Sitios (ICOMOS), sendo experto no seu Comité Internacional de Espazos de Relixión e Ritual (PRERICO). Tamén forma parte do Consello Internacional de Museos (ICOM). É coordinador e creador de contidos no proxecto do Camiño de Santiago en Google Arts&Culture. No ámbito universitario, colabora frecuentemente coa Colgate University de Nova York e a Universidad de Málaga. Mantén unha intensa actividade de divulgación artística e cultural en plataformas dixitais, e colabora no programa *Galicia por Diante* da Radio Galega, en *Julia* en la Onda de Onda Cero, en *El Condensador* de Fluzo de TVE e no proxecto *Prensa Escola* do diario *La Voz de Galicia*. Como comunicador cultural ten colaborado con institucións como o Consello da Cultura Galega, o Museo Nacional Thyssen-Bornemisza ou o Comité Español de Historia da Arte, entre outras.

Consello científico asesor

María D. Mayán Santos. Investigadora Jefa de Grupo. Instituto de Investigación Biomédica de A Coruña (INIBIC). CHUAC-SERGAS

Moisés Canle López. Director da Cátedra EMALCSA-UDC. Catedrático de Química Física, Facultade de Ciencias, Universidade da Coruña

Carlos Salgado. Director do Instituto Galego de Física de Altas Enerxías

Edita de Lorenzo Rodríguez. Doutora Enxeñeira de Telecomunicación. Profesora na Escola de Enxeñaría de Telecomunicación, Universidade de Vigo

María Loureiro García. Catedrática e profesora titular do Departamento de Economía da USC

Carlos Quintáns. Arquitecto e director das revista Archives e Tectónica

María García Alén. Deseñadora de proxectos en Insólito Diseño + Producto, Artifex en Artefacto Cultural

Lucía Freitas. Cociñeira Estrella Michelin

Nuria Carballo. Deseñadora

Xosé Manuel Núñez Seixas. Catedrático de Historia Contemporánea da USC

Sofía (Wöyza) Trigo Piñeiro. Compositora e cantante

Oliver Laxe. Cineasta

David Barro. Director xerente da Fundación Didac

Patricia García. Presidenta do Círculo de Empresarios de Galicia

Juan Luis Méndez. CEO de Vinigalicia, S.L. e Méndez-Rojo Familia Bodeguera

Cesáreo González Pardal. Presidente do Clúster de Turismo de Galicia

Marisa Calderón. Profesora de artes plásticas no ensino secundario

Ismael Faro. Manager en IBM Quantum Cloud and Software

Guillermo López Taboada. CEO & fundador de Torusware

Artistas colaboradores

Rubén Ramos Balsa

Oliver Laxe

Marta Pazos

Vítor Mejuto

Juan Lesta

Noemí Chantada

Matías Tarrío

María Núñez

Manuel Marcos Martínez

María Gutiérrez

Damián Ucieda

Estíbaliz Espinosa

Miguel Robledo

Lucía Estévez

María Lado

Lucía Aldao

Giovanna Lopalco

Sofía Trigo, Wöyza

Manuel Vázquez

Xulia Pisón

Clara Cerviño

Xan Sabarís

Rober Amado

Lucía García Rey

Catálogo

Co gallo da mostra publicarase un amplo catálogo que, ademais de destacar as pezas exhibidas, incluírá textos de varias das persoas especialistas que coa súa contribución fan posible este proxecto expositivo colectivo e aberto.

Colaboradores do catálogo: María Loureiro, Carlos Quintáns, Carlos Salgado, Wöyza, David Barro, Moisés Canle, Juan Luis Méndez, Lucía Freitas, Oliver Laxe, María García Alén, Cesáreo Pardal, María Mayán, Edita de Lorenzo, Nuria Carballo, Patricia García, Guillermo López Taboada, Ismael Faro, Manuel Vázquez, Costa Comunicación, Xosé Manuel Núñez Seixas, Marisa Calderón.

- Encadernación en rústica con solapas
- 320 páxinas
- Tirada: 1.000 exemplares
- Edición: Galego/castelán/ inglés
- Deseño: Costa

g a
l i
d i a
f u
t u
r a

**TODO O
QUE IMOS SER**

Exposición
14.07.21 — 09.01.22

Cidade da
Cultura de Galicia
Museo Centro Gaiás, andar 1
cidadedacultura.gal

Xacobeo 21·22

XUNTA
DE GALICIA